

Haziran 2013 · Sayı: 78 · 4 TL

Meraklı Minik

Erken Çocukluk Dönemi İçin Aylık Bilim Dergisi

İşte Benim Bahçem!

Derginizle birlikte...

Bahçe Maketi · Meyve Bahçesinde Hasat Oyunu
Meyve Eşleme Kartları · Rengârenk Çıkartmalar

ISSN 1307-1998
917713071199001
78
2013/6

3+ yaş

Meraklı Minik

Sevgili Okurlarımız,

Bu sayımızda sebzeleri ve meyveleri konu olarak ele alındı. Sebzelerin ve meyvelerin nasıl yetiştirildiğini, nasıl toplandığını ve nasıl yenildiğini anlatan yazılar hazırladık. Elbette sebze çeşitlerine ve sebzelerle meyvelerin farkına da değindik. Meyveler, çiçekli bitkilerin çiçeklerinden gelişir ve bitkilerin tohumlarını içerir. Yani domates, salatalık, kabak, patlıcan gibi bazı sebzeler bitkibilim açısından aslında birer meyvedir. Yemeklerde ve salatalarda kullandığımız meyvelere "sebze" deriz... Kısacası, bu ay dergimizin sayfaları rengârenk sebzelerle ve meyvelerle dolu. Bizi en çok heyecanlandıran yazılarımızdan biri, Haydi

Mutfaga köşesi için meyvelerle hazırladığımız gökkuşağı oldu. Dergimizin ekinde verdığımız Bahçe Maketi'ni, Meyve Bahçesinde Hasat Oyunu'nu, Meyve Eşleme Kartları'ni ve şıkartmalarımızı da seveceğinizi umuyoruz.

Hepinizi sevgiyle kucaklıyoruz.

Aslı Zülal

"Benim manevi mirasım ilim ve akıldır"

Mustafa Kemal Atatürk

Sahibi

TÜBİTAK Adına Başkan
Prof. Dr. Yücel Altunbaşak

Genel Yayın Yönetmeni Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Duran Akça
duran.akca@tubitak.gov.tr

Yayın Yönetmeni

Aslı Zülal
asl.zulal@tubitak.gov.tr

Editor

Alp Akoğlu
alp.akoglu@tubitak.gov.tr

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Meryem Beklioğlu
Doç. Dr. M. Necati Demir
Doç. Dr. Hatice Zeynep İnan
Dr. Şükür Kaya
Yrd. Doç. Dr. Yasin Öztürk
Doç. Dr. Sait Uluc
Yrd. Doç. Dr. Rıza Ülker

Redaksiyon

Özlem Özbal
ozlem.ozbal@tubitak.gov.tr

Araştırma ve Yazı Grubu

Meltem Yenal Coşkun
meltem.coskun@tubitak.gov.tr

Pınar Dündar

pinar.dundar@tubitak.gov.tr

Suzan Lema Gençer

suzan.gencer@tubitak.gov.tr

Seçil Güvenç Heper

secil.heper@tubitak.gov.tr

Bilge Nur Karagöz

bilge.karagoz@tubitak.gov.tr

Zuhal Özer

zuhal.ozer@tubitak.gov.tr

Kübra Sivisoglu

kubra.sivisoglu@tubitak.gov.tr

Grafik Tasarım - Uygulama

Fulya Koçak
fulya.kocak@tubitak.gov.tr

Ayşegül Doğan Bircan
aysegul.bircan@tubitak.gov.tr

Çizer

Pınar Büyükgüral
pinar.buyukgural@tubitak.gov.tr

İdari Hizmetler

Yeter Sivrikaya
yeter.sivrikaya@tubitak.gov.tr

Mali Yönetmen

Mehmet Ali Aydınhan
mali.aydinhan@tubitak.gov.tr

Abone İlişkileri

abone@tubitak.gov.tr
Tel (312) 468 53 00

İletişim Bilgileri

Meraklı Minik Dergisi
Akay Caddesi No: 6
06420 Bakanlıklar /Ankara
Tel (312) 298 95 61 (Yaz İşleri)
Faks (312) 427 66 77 (Yaz İşleri)
İnternet www.tubitak.gov.tr/merakliminik
e-posta meraklı.minik@tubitak.gov.tr

ISSN 977-1307-1998

Fiyatı 4 TL

Baskı

PROMAT Basım Yayın San. ve
Tic. A.Ş.

<http://www.promat.com.tr/>
Tel (212) 622 63 63

Baskı Tarihi: 29.05.2013

Dağıtım

DPP
<http://www.dpp.com.tr/>

HER AYIN 1'İNDE ÇIKAR

İçindekiler

- 2** Defnelerin Sebze Bahçesi Var
- 6** Pazarcıların Tezgâhları
- 8** Şimdi Hasat Zamanı
- 10** Biçerdöver Buğdayları Topluyor
- 12** Mustafa Amca'ya Yardım Eder misin?
- 14** Ağaçta, Çalıda, Yerde
Bunların Hepsi Meyve!
- 16** İşte Meyveler... İşte Tohumları...
- 18** Çeşit Çeşit Sebze Var
- 20** Hangisi Nasıl Yenir?
- 21** Yemek Yapıyoruz
- 23** Salatalık, Domates, Biber ve Maydanoz...
- 24** Burak Yemek Yapıyor
- 26** Çok Merak Ediyorum
- 28** Haydi Mutfağa
- 30** Küçük Eller İşbaşında
- 32** Kitap... Oyun... Öneri...

Defnelerin Sebze Bahçesi Var

Defne'nin ailesinin bir sebze bahçesi var. Burada her gün yapacak bir dolu iş oluyor.

Bugün pazardan aldıkları domates, biber ve patlıcan fidelerini dikiyorlar.

Ektikleri soğanlar çıkmaya başlamış.
Soğanların yanına maydanoz ve
roka tohumları ekiyorlar.

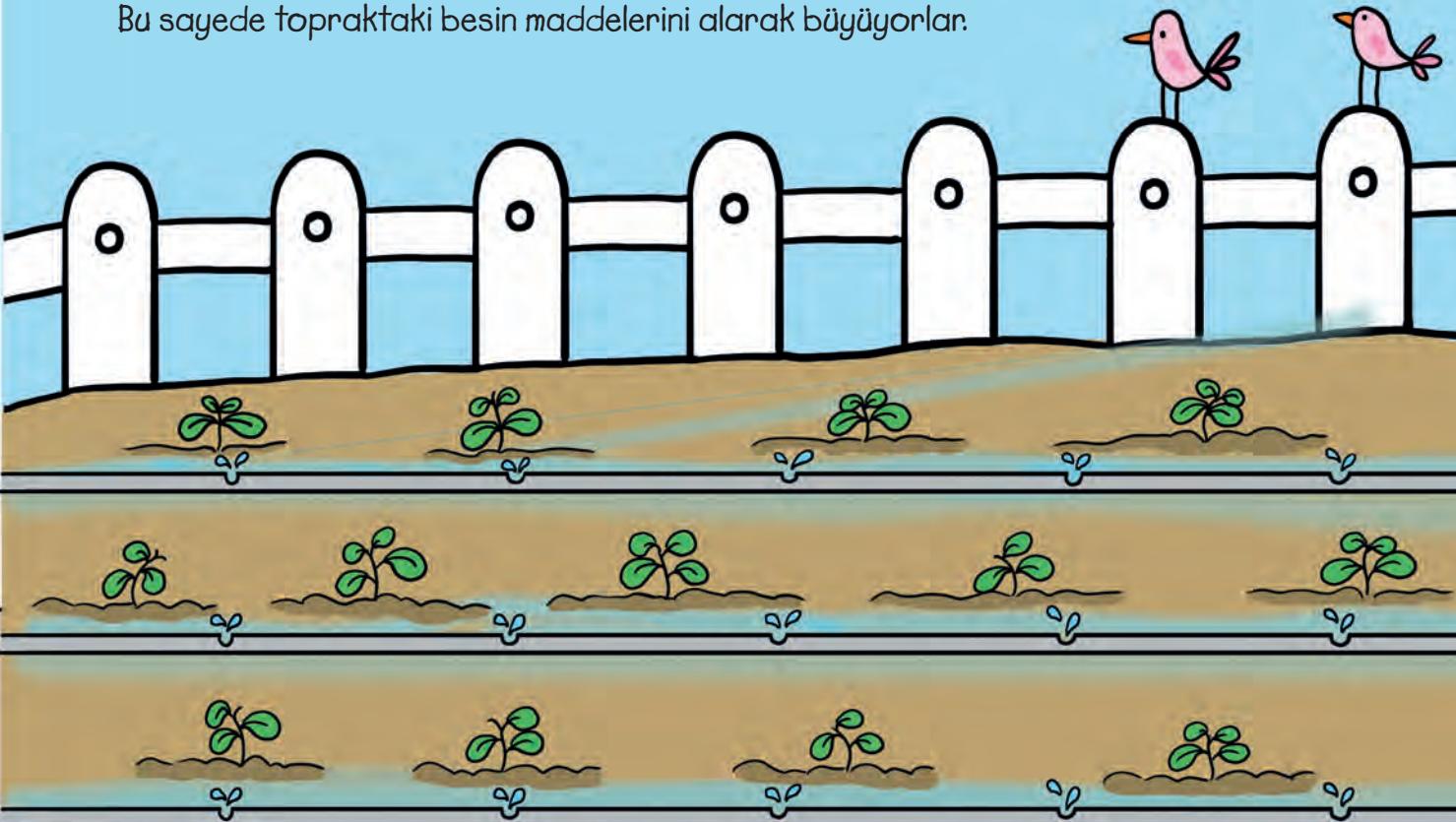
Bunlar, birkaç hafta önce ektikleri tohumlardan çıkan karpuz ve kabun bitkileri.
Yakında onlar da diğer bitkilerin yanına dikilecek.

Bunlar da filizlenmesi için beklettikleri patatesler.
Bu patatesler toprağa dikilecek. Filizlerden yeni patates bitkileri gelişecek.

Bahçedeki bitkilerin sık sık sulanması gerekiyor.
Bu sayede topraktaki besin maddelerini alarak büyüyorlar.

Bak, ilk sebzeler çıkmış bile. Her gün biraz biraz büyüp olgunlaşacaklar.
O zaman Defneler onları toplayacak.

Pazarcıların Tezgâhları

Erdem ve Kutay, pazarda sebze ve meyve satıyorlar. Tezgâhlardaki sebzelerle meyvelerin bazıları aynı, bazıları farklı. Erdem'le Kutay'ın tezgâhlarını inceleyip iki tezgâh arasındaki farkları söyleyebilir misin?

Şimdi Hasat Zamanı

Ağaçtaki olgunlaşmış elmalar saplarından koparılarak toplanıyor.

Patatesler toprağın altında büyür. Patatesleri toplamak için toprağı kazarak onları toprağın üzerine çıkarmak gerekiyor.

Çilekler bitkinin dallarından koparılarak toplanıyor.

Hasat zamanı gelmiş. Meyveler, sebzeler, bahçelerdeki ve tarlalardaki diğer ürünler olgunlaşmış. Şimdi onları toplama zamanı...

Bıçerdöver Buğdayları Topluyor

Buğday bitkisinin tohumlarını yani başaklarındaki tanelerini yeriz. Tarlalardaki buğdayları toplamak için genellikle bıçerdöver adı verilen büyük bir makine kullanılır.

İşte burası bir buğday tarası! Buğdaylar olgunlaşmış sararmış. Toplanmaya hazırlar. Buğdayları toplamak için bıçerdöver işbaşında.

Bıçerdöverin ön kısmında bitkileri kesmeye yarayan ve dönen bir bölüm bulunur. Bu sayede buğdaylar kesilip makinenin içine giren.

Buğday taneleri
biçerdöverin içinde
saplarından ayrılır.
Taneler bicerdöverin
deposunda birikir.
Saplar bicerdöverin
arka bölümünden
tarlaya bırakılır. Depo
dolduğunda buğday
taneleri başka bir
araca aktarılır.

Amy / Dijitalimaj

Sonra bir balya
yapma makinesiyle
buğday sapları
toplanıp bir araya
getirilir ve bağlanır.
Yani balya yapılır.

Amy / Dijitalimaj

Balyalanan
buğday sapları
çoğunlukla çiftlik
hayvanlarına yem
olarak verilir.

Mustafa Amca'ya Yardım Eder misin?

Mustafa Amca bu bahçede çeşit çeşit meyve ve sebze yetiştirmektedir. Bugününe bahçedeki işlerini bitirmiştir. Bahçe aletlerini toplayıp alet deposuna kaldırılacak. Önce el arabasını alacak. Sonra sırayla budama makasını, eldivenlerini, tırımı, çapayı ve el küreğini toplayacaktır. En sonunda da bunları bahçenin sağ alt köşesindeki depoya götürecek. Mustafa Amca'nın izleyebileceği yollardan birini çizerek gösterir misin?

Ağaçta, Çalıda, Yerde Bunların Hepsi Meyve!

Bazı meyveler
ağaçta yetişir.
Ama ağaçta
yetişmeyen
meyveler de var...

Burada bir muz
bitkisi görüyorsun.
Muz bitkisi bir ağaç
değil, ama bir ağaç
kadar büyük olabilir.

Bunlar da üzüm
bitkileri. Üzüm
bitkisine asma
adi verilir.
Asmanın dalları
büyürken
direklere
ya da çitlere
sarılır.

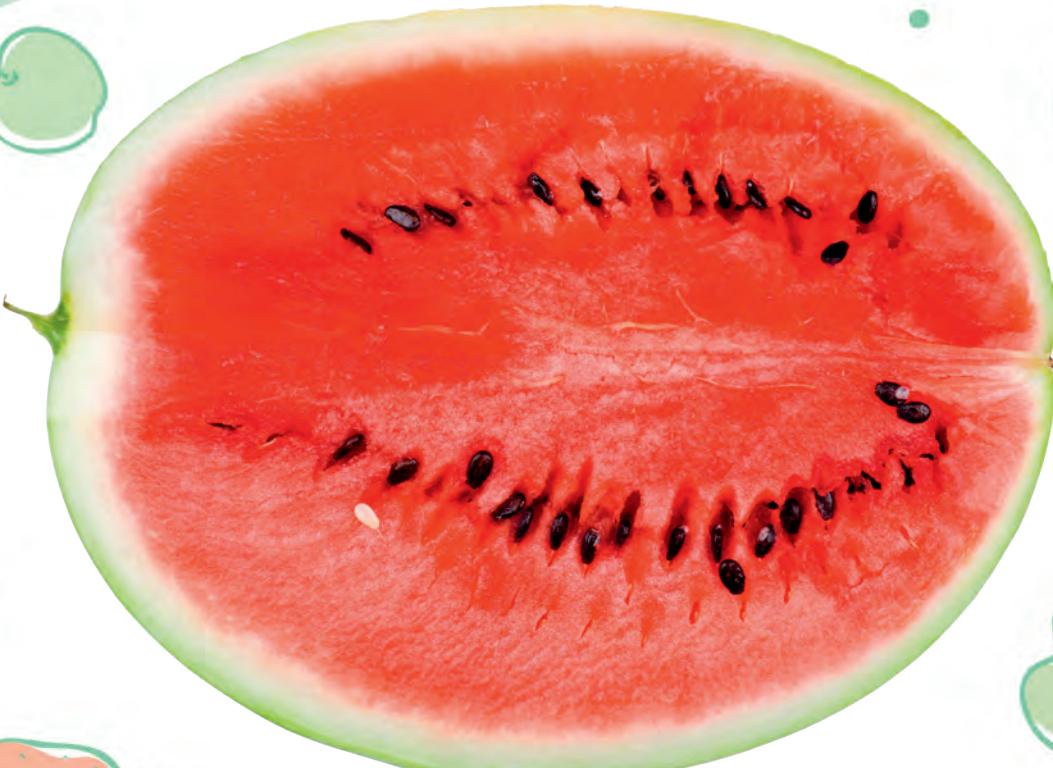
Böğürtlen bitkisi bir tür çali. Boyu bir ağaçtan daha kısa ve bir sürü ince dalı var.

Burası bir karpuz tarlası. Karpuz kocaman bir meyve. Toprağın üzerinde yetişen bir bitkinin meyvesi.

İşte Meyveler... İşte Tohumları...

Meyveler çiçekli bitkilerin çiçeklerinden gelişir.
İçlerinde de bu bitkilerin tohumları bulunur.

Alamy / Dijitalimaj

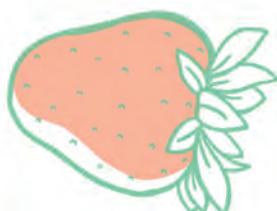

Karpuzun
içinde çok
sayıda
çekirdek
vardır. Bunlar
karpuzun
tohumlarıdır.

Alamy / Dijitalimaj

Şeftalinin içinde
de büyük, tek bir
çekirdek bulunur.
Bu da şeftalinin
tohumudur.

Elmanın içinde
birkaç çekirdek
olur. Bunlar
da elmanın
tohumlarıdır.

Thinkstock

Thinkstock

Çileğin tohumları da
üzerinde gördüğün sarı
noktaların içindedir.

Çeşit Çeşit Sebze Var

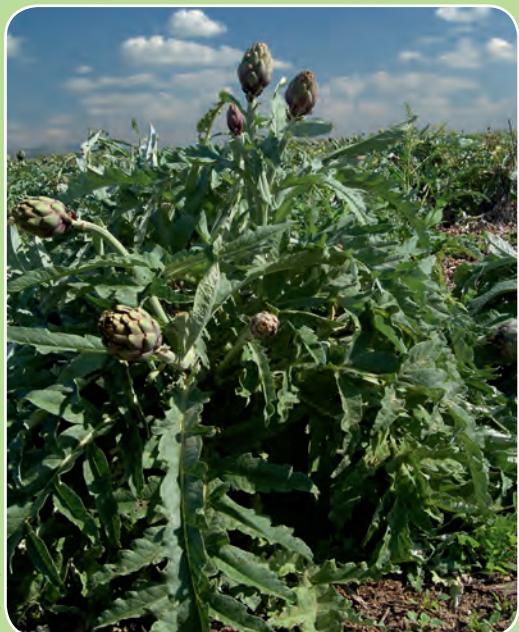
Bazı bitkilerin yapraklarını, bazlarının tohumlarını, bazlarının çiçeklerini ya da meyvelerini, bazlarınınsa kök bölgümlerini sebze olarak yeriz.

Bunlar ıspanak. İspanak bitkisinin yapraklarını yeriz.

Bunlar bezelye. Bezelye bitkisinin tohumlarını yeriz.

Burada enginarları görüyorsun. Enginar bitkisinin çiçeğini yeriz.

Domates bitkisinin meyvelerini yeriz.

Bunlar da havuç. Havuç bitkisinin kök bölümünü yeriz.

Soğan bitkisinin yapraklarını ve yapraklarıyla kökü arasındaki bölümünü yeriz.

Hangisi Nasıl Yenir?

Bazı sebzeler pişirilmeden bazıları pişirilerek yenir. Bazı sebzelerse hem pişirilmeden hem de pişirilerek yenebilir. Haydi önce aşağıdaki sebzelerin adlarını sonra da onları nasıl yediğini söyle.

Bamya

Patates

Soğan

Havuç

Bezelye

Biber

Domates

Misir

Bu sayfadan küçük bir kitap yapabilirsin. Sayfayı kırmızı kesikli çizgilerden kes. Böylece üç ayrı parça elde edeceksin. Bu parçaları mavi çizgilerden ikiye katla. Parçaları, sayfa numaraları birbirini izleyecek biçimde iş işe koy ve ortasından zımbala. Kitabin hazır!

Sonra biberleri, domatesleri, en son da patlıcanları tencereye koydu.

9 Tuz, ve karabiber ekledi.

Ocağın üzerine bir tencere koydu
ve ocağı yaktı.
Tencereye biraz
zeytinyağı koydu.

7

Yemek Yapıyoruz

Bilge Nur Karagöz
Çizim: Armağan Üçok Gönenç

Bu kitabın sahibi

Önce
bütün
sebzeleri
yıkadı.

2

Domatesleri
ortadan ikiye
kesti. Sonra
rendeledi.

4

1 Zeynep'in annesi bugün patlıcan yemeği yapacaktı. Bunun için dolaptan sebzeleri çıkardı.

Yemek pişince ocağı kapattı.
İşte Zeynep'in akşam yemeği hazırıldı.

10

Soğanların kabuklarını soydu. Sonra soğanları küçük küçük doğradı.

3

8

Patlıcanların kabuklarını soydu.
Patlıcanlar çizgili oldu.

5

Sonra
patlıcanları
ve biberleri
doğradı.

6

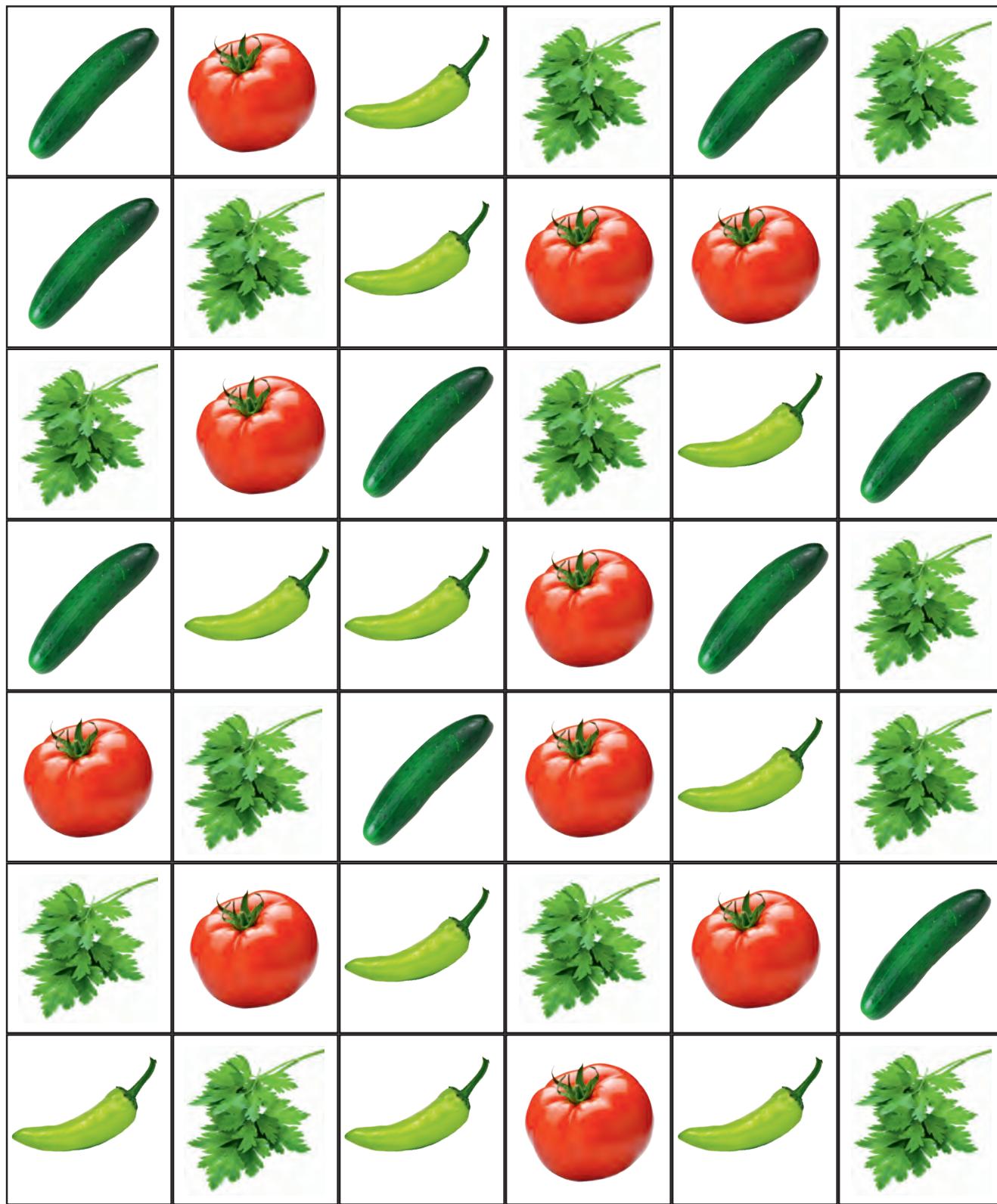
Salatalık, Domates, Biber ve Maydanoz...

Işık salata yapacak. Bunun için salatalık, domates, biber ve maydanoz kullanacak.

Salatalık, domates, biber, maydanoz... Salatalık, domates, biber, maydanoz...

Sen de başlangıçtan bitişe ulaşmak için bu sırayı izle. Bunu yaparken sağa, sola ya da aşağı gidebilirsin.

Başlangıç

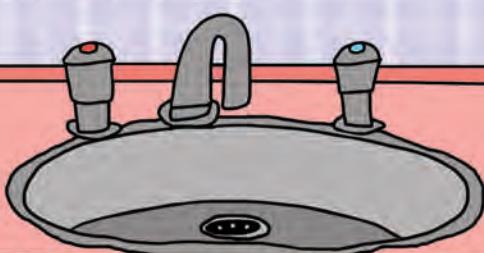
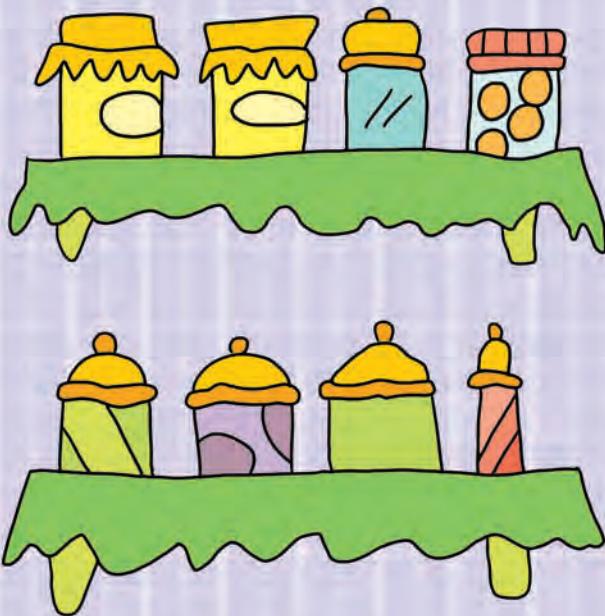

Bitiş

Burak Yemek Yapıyor

Burak mutfakta domates soslu makarna yapıyor. Yan sayfada bu yemeği yapmak için gereken malzemelerin listesi var. Bu malzemeleri büyük resimde bulabilir misin?

Çok Merak Ediyorum

Meyve ve sebzeler neden sağlıklı?

Betül Reyhan Küçükçaymaz - 6 yaş - İstanbul

Selim Enneli - 4 yaş - Ankara

Elif Yazıcıoğlu - 3,5 yaş - Kocaeli

Meyvelerde ve sebzelerde vitamin ve mineraller bulunur. Bunlar büyümemize ve gelişmememize yardım eden çok yararlı maddelerdir. Bu maddeler vücutumuzun hastalıklarla savaşmasına da yardımcı olur. İşte bu nedenle meyve ve sebzeler sağlıklı olmamızda önemli bir rol oynar.

Sorularınızı Bekliyoruz!

Balıklarla ilgili merak ettiğiniz soruları bize gönderin. Bu sorulardan birini ya da birkaçını Ağustos 2013 sayımızda yanıtlayalım. Sorularınızı 15 Temmuz'a kadar gönderebilirsiniz. Adınızı, soyadınızı, yaşınızı ve yaşadığınız ili yazmayı unutmayın. İşte adreslerimiz: e-posta: merakli.minik@tubitak.gov.tr Adres: TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisi "Çok Merak Ediyorum" Köşesi Akay Caddesi No: 6 06420 Bakanlıklar / Ankara

**Haydi
Mutfağa**

**Meyvelerden
Gökkuşağı**

Malzeme

- 1 portakal
- 1 kivi
- 1 kırmızı erik
- 2 kayısı
- 10-12 mor üzüm
- 10-12 şilek

*Bu sayfadaki
etkinlik
bir yetişkinle
birlikte
yapılmalıdır.*

Meyveleri yıkayıp kurutun. Özüm dışında tüm meyveleri orta büyülükte parçalar halinde kesin.

Çilek parçalarını düz ve büyük bir tabağın dış kenarına, yarınl bir çember oluşturacak şekilde sıralayın. Diğer meyveleri de fotoğrafta gördüğünüz sırayla tabağa yerleştirin. Lezzetli ve besleyici gökkuşağıınız hazır. Afiyet olsun.

Küçük Eller İşbaşında

Nisan 2013 sayımızda bir meyve salatası yapmanızı istemiştik. İşte meyve salatalarınızla birlikte çektiğiniz fotoğraflarınız. Burada yer veremediğimiz fotoğraflarınızı da internet sayfamızda görebilirsiniz. İnternet sayfamızın adresi: <http://www.tubitak.gov.tr/merakliminik>

Ahmet Senol İnam - 3,5 yaş - Sakarya

Aya Sönmez - 3 yaş - İzmir

Ege Arayıcı - 3 yaş - Gaziantep

Irmak Keskin - 2,5 yaş - Tekirdağ

Fatma Uzun - 5 yaş - Kırşehir

Deren Bostan - 4 yaş - Ankara

Elif Yazıcıoğlu - 4 yaş - Artvin

Kerem Mete Yigit - 6 yaş - İstanbul

Kerem Aktas - 4,5 yaş - Çankırı

Zeynep İşıl Işık - 4 yaş - Ankara

Mehmet Kerem Sapan - 3 yaş - Aydın

Zehra İğde - 4,5 yaş - Muş

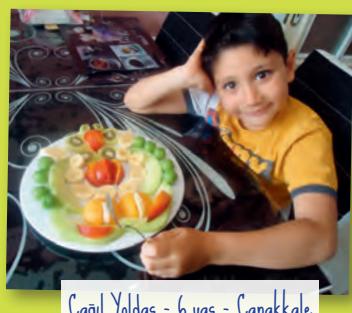
Yunus Emre Paksoy - 6 yaş - Eskişehir

Mehmet Ali Bicer - 6 yaş - Manisa

Sugra Demirel - 5 yaş - Zonguldak

Cağıl Yoldaş - 6 yaş - Çanakkale

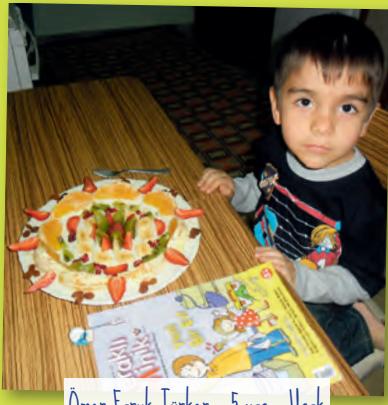
Aysegül Arslan - 6 yaş - Mersin

İlgaz Emre Secilmiş - 5 yaş - Şanlıurfa

Nazım Eriş - 5 yaş - Bursa

Ömer Faruk Türker - 5 yaş - Uşak

Zeynep Didar Sürmeli - 3,5 yaş - Samsun

Fatih Emre Işık - 5,5 yaş - Konya

Sinem Özdemir - 5 yaş - Karabük

Hilal Ecrin Zorba - 5 yaş - Muğla

İbrahim Haluk Celik - 6 yaş - Osmaniye

İrem Bahar - 6 yaş - Denizli

Mehlika Rana Demirel - 4 yaş - Kocaeli

Begüm Aydoğdu - 6 yaş - Sivas

Sinan Alp Kaya - 4 yaş - Mardin

Kerim Kablan - 4,5 yaş - Tokat

Ağustos 2013 sayımız için atık malzemeler kullanarak bir balık kukla yapmanızı istiyoruz. Kuklanızla birlikte çektireceğiniz bir fotoğrafı, adınızı, soyadınızı, yaşıınızı ve oturdugunuz ilde yazarak bize gönderin. Bunun için 15 Temmuz'a kadar süreniz var. Adreslerimiz aşağıda:

TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisi
"Küçük Eller İşbaşında" Kölesi
Akay Caddesi No: 6
06420 Bakanlıklar / ANKARA
e-posta: meraklı.minik@tubitak.gov.tr

Kitap...
Oyun...
Öneri...

Thinkstock

Meyve ve Sebze Yiyen Hayvan Fotoğrafları Albümü

Çocuklarla bazı hayvanların da meyve ve sebze yediği konusunda konuşun. Daha sonra hangi hayvanın hangi meyveleri ve sebzeleri yediğini bulmaya çalışın. Bunun için dergileri, kitapları inceleyebilirsiniz. Hatta çocukların birlikte eski gazete ve dergilerden ya da internetten bulduğunuz meyve ve sebze yiyen hayvan fotoğraflarıyla bir albüm oluşturabilirsiniz. Dilerseniz albüm yerine bulduğunuz fotoğrafları bir kartona yapıştırarak pano da hazırlayabilirsiniz.

Zuhal Özer

Bu sayımızda dergimizle birlikte ek olarak verdığımız Bahçe Maketi'nin malzemeleri dört kartondan oluşuyor. Kartonlardan biri, maketin tabanını oluşturacak. Diğer üç kartondaysa bahçeye dikilecek sebzeler, çitler, bahçe aletleri, bir el arabası, iki bahçıvan ve bir çardak bulunuyor.

- Maketi hazırlamak için önce kartonlardaki parçaları ayırin.
- Bahçenin çitlerini yapmak için çit parçalarının ortalarındaki siyah bölümleri çıkarın. Gri bölümlerini arkaya katlayın. Bu bölümlere yapıştırıcı sürünen ve maketin taban parçasının üzerinde bulunan gri yerlere boyalarına göre yapıştırın.
- Bitkilerin dik durmasını sağlamak için kahverengi bölümlerini katlayın. Dilerseniz bitkileri kahverengi bölümlerinden maketin taban parçasındaki kesikli yerlere geçirilebilirsiniz.

- Bahçıvanların dik durmasını sağlamak için ayaklarının altındaki yeşil kulakçıklardan birini öne, diğerini arkaya katlayın.
- Çardağı yapmak için büyük parçayı kat yerlerinden katlayın. Beyaz kulakçıklara yapıştırıcı sürünen. Kulakçıkları, kendilerine karşılık gelen beyaz böülümlere yapıştırın. Sonra büyük parçanın mavi böülümlerine yapıştırıcı sürünen. Çardağın tabanını oluşturan kare biçimindeki parçayı büyük parçanın içine sokun. İki parçanın mavi böülümlerini birbirine denk getirerek parçaları yapıştırın.
- El arabasını yapmak için bütün parçaları kat yerlerinden katlayın. El arabasının gövdesini yapmak için beyaz kulakçıkları onlara karşılık gelen beyaz böülümlere yapıştırın. Tekerlek bölümünü de aynı şekilde beyaz kulakçığı ona karşılık gelen beyaz böüme yapıştırıp hazırlayın. Bu parçanın açık mavi bölümune yapıştırıcı sürünen, sonra da parçayı el arabasının gövdesindeki açık mavi böüme yapıştırın. Üçgen şeklindeki iki ayağını yapmak için de aynı yolu izleyin: Beyaz kulakçıkları beyaz böümlere yapıştırın. Sonra ayakların sarı böümlerine yapıştırıcı sürünen. Bu parçaları gövdenin altındaki sarı böümlere yapıştırın. El arabasının sapını takmak için sapın yeşil kulakçıklarına yapıştırıcı sürünen. Bu parçayı gövdenin üzerindeki yeşil böümlere yapıştırın.

Aslı Züla

Buz Meyve

Yazın meyvelerle ev dondurması yapabilirsiniz. Karpuz, kivi, çilek, şeftali gibi meyveler dondurma yapmak için çok uygundur. Meyveleri küçük dilimlere ayırın. Sonra da bir çatalla iyice ezin. Bu işi elektrikli bir karıştırıcı yardımıyla da yapabilirsiniz. Bu karışımı kâğıt bir bardağın içine doldurup buzluğa koyn. Bu iş için cam bardak kullanmayın. Bir saat sonra bardaktaki karışımın içine temiz bir dondurma çubuğu ya da bir kaşık batırın. Daha sonra karışımın tamamen donmasını bekleyin. Dilerseniz özel dondurma kalıplarından da kullanabilirsiniz. Dondurma hazır olduktan sonra kâğıt bardaktan çıkararak çocuklarınla birlikte yiyein.

Zuhal Özer

Meyve Kartları İle Eşleme Oyunu

Bu ay sizin için hazırladığımız kartlarda meyveler var. Kartların dokuzunda bu meyvelerin bütün halde fotoğrafları bulunuyor. Diğer dokuz karttaysa yarım haldeki fotoğrafları. Bu kartlarla bir eşleme oyunu oynayabilirsiniz. Önce kartları birbirinden ayırip karıştırın. Fotoğraflı yüzleri alta gelecek şekilde yere dizin. Sonra kartları ikişer ikişer açın. Birbirinin eşi, yani üzerinde aynı meyvenin tam ve yarım hallerinin fotoğrafları olan kartları eşlemeye çalışın. Açıığınız iki kart birbirinin eşiyse bu kartları bir kenara ayırin. Açıığınız kartlar birbirinin eşi değilse kartları tekrar ters çevirip başka iki kart açın. Dilerseniz bu oyunu iki ya da daha fazla oyuncuya, kartları sırayla açarak da oynayabilirsiniz.

Aslı Züla

Bu yüzü oluşturmak için hangi meyve ve sebzeler kullanılmış?